

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

მეფრინველეობა

მეფრინველეობა, მეცხოველეობის დარგი, რ-ის ამოცანაა სასოფლო-სამეურნეო ფრინველის მოშენება. მ-ის ძირითადი პროდუქტებია ხორცი და კვერცხი, თანაპროდუქტი – ფრთა-ბუმბული, აგრეთვე სასუქი – გუანო. ფრინველის მალმწიფებადობა, მრავალნაყოფიანობა და აკლიმატიზაციის კარგი უნარი უზრუნველყოფს პროდუქტების მოკლე დროში წარმოებასა და ეკონ. ეფექტიანობას. დიდი სასურსათო მნიშვნელობა აქვს კვერცხს, რ-ისთვისაც ამრავლებენ საკვერცხე მიმართულების ქათმებს. სახორცე ფრინველს მიეკუთვნება ქათამი, ინდაური, ბატი, იხვი, ნაწილობრივ – ციცარი და მწყერი.

ფრინველის მოშინაურებას საფუძველი ჩაეყარა 3 ათ. წლის წინათ ინდოეთში, აქედან გავრცელდა სპარსეთსა და ეგვიპტეში, ხოლო შემდეგ – მთელ მსოფლიოში. მ-ის განვითარებასთან ერთად ყალიბდებოდა სხვადასხვა მიმართულების ფრინველთა კულტ. ჯიშები: საკვერცხე, სახორცე, კომბინირებული, ძიძგილა, დეკორ. და სხვ.

XX ს. დასაწყისამდე მ. საქართველოში წვრილი გლეხური მეურნ. ძირითადი ობიექტი იყო. საბჭ. პერიოდში დაიწყო საბ. მ-ის, როგორც სახ. მეურნ. დარგის განვითარება. ჩამოყალიბდა ფერმები, შეიქმნა სპეციალიზებული მეურნეობები, ფ-კები, საინკუბატორო სადგურები, სანაშენე მეურნეობათა ქსელი. მოხდა მ-ის ინტენსიფიკაცია, კონცენტრაცია და სპეციალიზაცია. 1926 საქართველოში მ-ის ხარისხობრივი მაჩვენებლების გაუმჯობესების მიზნით შემოიყვანეს ქათმის ჯიშები: ლეგჰორნი, როდ-აილენდი, პლიმუთროკი, ვიანდოტი, კორნიში, ავსტრალორპი, ნიუ-ჰემფშირი, რუს. თეთრი; ინდაურის ჯიშები: ამერ. ბრინჯაოსფერი, მოსკოვური თეთრი; იხვის ჯიშები: პეკინური, ინდური მარბოლარები; ბატის ჯიშები: ხოლმოგორული, ტულუზური და სხვ.

ჰიბრიდული მეკვერცხული ფრინველის მისაღებად საქართველოში იყენებდნენ ლეგჰორნის კროსს; კომბინირებული ჯიშებიდან - ნიუ-ჰემფშირს, მოსკოვურს; მეხორცული მოზარდეული-დან ბროილერების მისაღებად - თეთრ კორნიშსა და პლიმუთროკს; მეფრინველეობის ფ-კებში ინდაურებიდან - ჩრდ. კავკ. ბრინჯაოს-ფერს, თეთრ მკერდფართოს, ადგილობრივს; იხვებიდან - პეკინურსა და უკრაინულს; ბატებიდან - მსხვილნაცარას, ხოლმოგორულს, ადგილობრივს. საქართველოში მოშენებული იყო ადგილ. მეხორცულ-მეკვერცხული მიმართულების ქათმის ხუთი პოპულაცია (ჩალისფერი, შავი, ნაცარა, მეგრულა და ყელტიტველა), აგრეთვე ჩალისფერი, შავი, ვერცხლისფერი და ბრინჯაოსფერი ინდაური; ჭრელი იხვი; ჯავახური რუხი და ჭრელი ბატი. XIX-XX სს. მიჯნაზე დას. საქართველოდან ფრინველის კვერცხი გაჰქონდათ ისეთ სამრეწვ. ცენტრებში, როგორცაა ვენა, ჰამბურგი, ბერლინი, პარიზი და ლონდონი.

1950 საქართველოში მოქმედებდა გაგრის, ნორიოს, ბათუმის, საგარეჯოს, თამარისის, წყალტუბოს, სამტრედიისა და სხვა მ-ის ფერმები. 1965 შეიქმნა სახელმწ. ორგანიზაცია - გაერთიანება „ფრინველმრეწვი“, რ-შიც გაერთიანდა სანაშენე მეურნეობები, სასაქონლო მეფრინველეობის ფ-კები და ფერმები, საინკუბაციო სადგ-ები და სხვ.; სამეცნ. მუშაობა მიმდინარეობდა სხვადასხვა კვლევით დაწესებულებებში, ზოგიერთ სას.-სამ. სასწავლებელში, ზოოტექ.-სავეტერინარო სასწავ.-კვლ. ინ-ტში, ამიერკავკ. ზონალურ საცდელ სადგურში და სხვ. მ-ის შესახებ მასალები ქვეყნდებოდა ჟურნ.

„საქართველოს სოფლის მეურნეობაში“. სამეცნ.-კვლ. საქმიანობას ეწეოდა ნ. მკურნალი (1904-იდან მ-ის საზ-ბის ამიერკავკ. განყ-ბის ხელმძღვ.), 30-იან წლებში - ი. ჯანდიერი.

2000-იდან დაიწყო კვერცხისა და ფრინველის ხორცის მწარმოებელი ინდუსტრიული საწარმოების მოწყობა. 2020-ში აღირიცხა 10,2 მლნ. ფრთა ფრინველი, კვერცხის წარმოებამ შეადგინა 674, 5 მლნ. ცალი, ხორცისამ კი - 24,2 ათ. ტონა (ნაკლავის მასით). ადგილ. სახეობების, ჯიშებისა და პოპულაციების მოძიებას, მიზნობრივად მოშენებას, მომრავლებასა და გავრცელებას ხელმძღვანელობს საქართვე. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ სამეცნ.-კვლ. ცენტრი. 2000-იდან საქართველოში ამოქმედდა მეკვერცხული და ბროილერული (მეხორცული) მიმართულების მეფრინველეობის საწარმოო ფერმები: შპს „მუხრანი“ (2000), შპს „კოდა ჯორჯია“ (2002), სოფ. კოდის (თეთრი წყაროს მუნიციპ.) მ-ის ფერმის ბაზაზე - შპს „დილა“ (2006), შპს „ჩირინა-ბიუ-ბიუ“ (2010) და მრავალი მცირე ფერმა და ფერმერული მეურნეობა. მ-ის საწარმოო ფერმებთან, ასევე პირველი და მეორე რიგის რეპროდუქტორებთან (სადაც ხდება მშობელთა ფორმების გამოზრდა ჰიბრიდული ფრინველის მისაღებად) არსებობს მ-ის საინკუბაციო საამქროები, რომელთა დანიშნულებაა კვერცხის ინკუბაცია და სას.-სამ. ფრინველთა მოზარდეულის გამოყვანა. მ-ის ფერმაში გვხვდება სხვადასხვა საამქროები: სადედე გუნდის, ფრინველის დაკვლისა და გადამუშავების, კვერცხის

დახარისხება-შეფუთვის. ნარჩენების გადამუშავების და სხვ.

ლიტ.: ა ნ თ ა ძ ე ნ., მეფრინველეობა, თბ., 1966; მ ი ს ი ვ ე , სანაშენე მუშაობა მეფრინველეობაში, თბ., 1973; ნ ო ზ ა ძ ე რ., ზ ა ვ რ ა შ ვ ი ლ ი ვ., მეფრინველეობის პროდუქტების წარმოების და გადამუშავების ტექნოლოგია, თბ., 2007.

ნ. ანთაძე

კ. ნაცვალაძე
